

МУЗЕЈ КАО ИНСПИРАЦИЈА – ТРАНСФОРМАЦИЈА АТРИЈУМСКОГ ДВОРИШТА
МУЗЕЈА ВОЈВОДИНЕ

MUSEUM AS AN INSPIRATION – TRANSFORMATION OF THE ATRIUM
COURTYARD OF THE MUSEUM OF VOJVODINA

Петра Јовановић, Факултет техничких наука, Нови Сад

Архитектура и урбанизам

Кратак садржај – *Анализа атријума Музеја Војводине и стратегија његовог богаћења трансформабилним шареноликим мобилијаром ради освежавања простора и популаризовања самог музеја.*

Кључне речи: *урбана акупунктура, атријум, музеј, трансформација, боје*

Abstract – *Analysis of the atrium of the Museum of Vojvodina and the strategy of its enrichment with transformable colorful furniture in order to refresh the space and popularize the museum itself.*

Keywords: *urban acupuncture, atrium, museum, transformation, colors*

1. УВОД

Данашњом наглом урбанизацијом и брзим животом занемарују се културне установе и уметничко уздизање. Самим тим, људи се удаљавају и њихови животи се не развијају у социолошком смислу, те тако и музеологија у Србији уопште.

Проблем се огледа у српском менталитету јер популација посматра само оно од чега има икакву корист, а не да на квалитетан начин искористи своје слободно време. Са друге стране, због великих корпорација пројектују се мегаструктуре и комплекси, док се на микропросторе не обраћа пажња.

Становници и дизајнери се морају фокусирати на ове нездраве акупунктурне тачке како би их оживели и тако деловати одозо према горе. Лечењем малих неразвијених подручја, убрзаће се развој целокупног урбаног пејзажа. Од велике су важности локалне микроинтервенције које делују на глобалну градску слику.

Из наведених разлога, бачен је акценат на атријумско двориште Музеја Војводне које је остало потпуно безлично, но пуно потенцијала за трансформацију.

Задатак је био унапредити споменути простор додавањем модуларног мобилијара који ће моћи лагано да се прилагођава организаторима и корисницима музеја. Овде ће бити уметнута максимална шареноликост структура, како би се простор освежио бојама и подстакао људе да посећују музеј.

НАПОМЕНА:

Овај рад проистекао је из мастер рада чији је ментор био др Дарко Реба.

2. УРБАНА АКУПУНКТУРА

Предмет истраживања је започет теоријском основом о урбаној акупунктури као интересантној и веома битној грани урбанизма која настоји да преуреди мале амбијенте у градским срединама.

2.1. Развој урбане акупунктуре

Термин акупунктуре вуче корене још из древне кинеске филозофије старе хиљадама година. Народ Кине је веровао да се људским телом протежу енергетски меридијани у којима тече виталност, дуж којих су поређане акупунктурне тачке, чијим се лечењем може утицати на позитивно здравље човека. Акупунктура заправо представља забадање игли у средиште тих тачака на површини коже и њихово неговање. Овај начин лечења је прихватила и Светска здравствена организација као веома делотворан метод отклањавања болести. Овај концепт се метафорички може пренети на урбанизам – трансформацијом многих малих неугледних тачака и простора у граду, може се допринети развоју целих урбаних регија.

2.2. Основни задатак урбане акупунктуре

Данас се све чешће користи израз урбана акупунктура која настоји да преуреди просторе малих размера и тако утиче на целокупни квалитет града. Дакле, идеја је била постизање максималног ефекта минималним трудом. Њено планирање и извођење не треба да изискује пуно енергије и финансијских трошкова, али подразумева детаљно познавање града, односно његових најосетљивијих тачака.

Такође, у урбаној акупунктури круцијални значај имају и директни корисници јавних површина које се анализирају. Стога, веома је битна дискусија између дизајнера и заједнице спроведена кроз различите анкете и дијалоге. На основу збира друштвених, еколошких и економских фактора у одговорима, налазе се простори адекватни за трансформацију, као и погодни видови интервенција. Урбана акупунктура је замишљена као алтернатива мега-интервенцијама, за које данашњи градови углавном немају довољно средстава.

2.3 Отворени атријуми

Како урбана акупунктура представља оживљавање мањих тачака у граду које ће допринети истом, тако тим тачкама могу да се сматрају и атријуми. То је простор унутар грађевине под ведрим небом, окружен зидовима, који јој обезбеђује светлост и вентилацију.

Овај архитектонски елемент датира још из старог Рима, где је првенствено био отворена централна

просторија унутар староримске куће, са плитким базеном на средини за скупљање кишнице. Такође, у старим византијским црквама и палатама, централно атријумско двориште је било богато украшено вајарским делима, фонтама и биљним врстама, док су са страна често били наткривени ходници – аркаде.

Данашњи атријуми су развијени почетком прошлог века. Иако се улога атријума мењала кроз векове, његов циљ остаје исти – вакуум унутар грађевине који обезбеђује сунчеву светлост и вентилацију тако да се овај елемент може сматрати одрживим. Нека унутрашња дворишта су такође украшена зеленилом и елементима за седење.

3. О МУЗЕЈИМА И КУЛТУРИ У СРБИЈИ

Музеји су културне установе које су веома битне за развој друштва једне државе. Данас у Србији има око 100 пописаних музеја и они имају за циљ прикупљање, обраду, истраживање, заштиту и презентовање културног садржаја људима, за шта је потребан велики број стручњака.

3.1 Пад музеологије

Музеологија проучава историју, конзервацију и идеју музеја у друштву, а њен творац је Ривијер. У Србији, велики утицај на ову науку има демографија, политика и стандард, те долази до деградације. Оно што би поједини музеји могли да уведу, како би се популаризовали, јесте организација разних радионица и курсева, рецимо о калиграфији, везу, вајарству, сликарству...

Музеологија као дисциплина повезује антропологију, етнологију, историју и природне науке, и оне се међусобно надовезују. Међутим, проблем у Србији је што се развијају остале науке, док музеологија као таква назадује. Избегава се да се говори о њеном циљу, поједина питања остају недоречена и не објављују се часописи који покривају ову тематику. Обилазак музеја ће поново постати актуелан тек када музеологија стане на ноге и постане теоријски утемељена, а не синоним за запуштenu поддисциплину.

3.2 Данашња потреба модернизације музеја

С обзиром да данашњи живот не може да се замисли без технологије, на ово треба гледати као потенција за развој и унапређење. Многи сматрају да технологији није место у музејима, међутим, такве установе не смеју остати статичне већ да се адаптирају на иновативне начине повезивања са публиком. Ово постаје изазов, али такође пружа узбудљиве могућности да обилазак музеја не буде „досадан“. Током пандемије, многи музеји су искористили прилику да своје поставке пребаце онлајн, тако да оне буду доступне свима. Поједине опремљеније установе су се одлучиле да искористе веома иновативна дигитална решења у виду проширене и виртуелне реалности. Један од оваквих примера јесте изложба Михајлу Пупину отворену 2015. године у Историјском музеју Србије. Похвална чињеница је и да Нови Сад односи титулу престонице културе 2022. Из тог разлога, културне установе су оснажене и активирале су се млађе генерације у организовању бројних књижевних вечери, радионица, изложби, концерата.

Музеји чувају културно наслеђе које треба да приближе народу на најбољи могући начин и да искористе потенцијале данашњице, јер познавањем прошлости и културе спознаје се и развитак данашње људске расе.

3.3 Музеј Војводине у Новом Саду

Музеј Војводине је један од највећих музејских комплекса у Србији, са његовим музејским фондом који броји око 400.000 предмета, прикупљеним на територији Војводине, и преко 50.000 библиотечарских публикација. Репрезентативни експонати, изложени на сталној поставци, су подељени у три дела – археолошки, историјски и етнолошки, који сведоче о развоју људског друштва. У оквиру музеја успостављена су и три депаданса.

Почети Музеја Војводине датирају још од 1847. године када је у Пешти на седници Управног одбора Матице српске основана „Српска народна збирка или *Museum*“. Касније, ова установа прераста у Музеј Матице српске, а после Другог светског рата, претвара се у Војвођански музеј. Данашњи Музеј Војводине основан је 1992. године, спајањем Војвођанског музеја и Историјског музеја Војводине. Музеј Војводине је смештен у самом језгру Новог Сада, на углу улице Жарка Васиљевића и Дунавске. Околни једностратни објекти су окарактерисани беж нијансама стила барока, класицизма, романтизма, еклектике и сецесије.

Музеј Војводине заједно са Архивом је смештен у зграду која је некада била Судска палата и на прелазу из 19. у 20. век представљала један од најкомплекснијих архитектонско-грађевинских подухвата. Ову зграду окружују и веома битне установе као што су Музеј града Новог Сада, Команда 1. бригаде Копнене Војске и Музеј савремене уметности. Преко пута зграде, налазе се плућа Новог Сада – Дунавски парк, пун флоре и фауне.

3.3.1 Атријум музеја

Унутар објекта Музеја војводине, формирано је атријумско двориште, празан простор око кога се у ентеријеру простире стална изложба. Њим доминирају бледе нијансе и постоји једна зелена површина обogaћена са пар четинара. На почетку се налази издигнута платформа различитих висина обложена мермерним плочицама која уводи у простор. Цео амбијент је претежно једнобојан у крем тоновима зидова и пода, мањка му елемената за седење, као и динамичнијих структура које би разбиле монотонију, те је из тог разлога изабрана ова локација за трансформацију. SWOT анализом је утврђено да предности атријума подразумевају његову дубоку архитектонску вредност, као и позиција локације у односу на центар града, док су недостаци деградација простора услед недовољне искоришћености и запуштености јер музеологија у Србији није развијена на завидном нивоу. Међутим, ова просторно-културна целина има доста потенцијала за унапређење и трансформацију, јер је простор инспиративан, иако једноличан. Опасност овакве зоне се огледа баш у заштићености зграде која је под заштитом Новог Сада, јер се због тога не могу покренути велике интервенције, због нарушавања идентитета.

Прилог 1. Изглед постојећег атријума

4. ПРОЈЕКАТ „LEGO КОЦКЕ“

На основу целокупног истраживања, долази се до решења које се поставља у атријум Музеја Војводине, а чијим дизајном могу да се постигну сви напоменути аспекти валоризације.

4.1 Концепт трансформације

Концепт пројекта произашао је из анализирања материјализације и колорита који доминирају атријумом. Како би се избегла монотонија, овај пројекат је пун хипертрофираних LEGO коцки веселих боја, које служе као мобилијар, и шарене несвакидашне надстрешнице која утиче на преламање светлости због транспарентности.

Контраст је испољен кроз убачен „неозбиљан“ дечији карактер у дворипте озбиљне институције. Идеја је била направити такав мобилијар који ће бити модуларан, од кога би се формирали мултифункционални, трансформабилни простори.

4.2 Структура – мобилијар и надстрешница

На слици Прилог 2. горе десно дат је тродимензионални приказ, из кога се најбоље сагледава формација. Уопштено, простор није промењен: зелена површина остаје иста, сем што је прогушћена, а платформа се ни не сме дирати. Оно што чини ову трансформацију занимљивом јесте њен мобилијар који постоји у два облика – коцкасти (50 x 50 x 50 cm) и правоугаони пљоснати (100 x 50 x 15 cm).

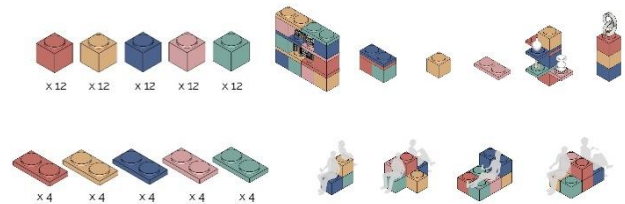
Коцкасти облик (60) дизајниран је тако да се поклапа са висином намењену седењу, а пљоснати (20) може да се искористи као додатак мобилијару или степеник због висине.

Боје у којима се ове модуларне коцке појављују су црвена, жута, плава, розе и зелена. Концепт је флексибилан јер се мобилијар може уклопити на многобројне начине, тиме формирајући намештај од индивидуалног седења до полица за излагање књига или експоната.

Надстрешница је формирана од челичних сајли и полутранспарентног материјала који је завезан за њих или грање дрвећа. Три сајле праве мрежу између којих је разапета ова полупровидна драперија разних боја, обогаћујући простор шареноликим преламањем светлости током сунчаних дана. Надстрешница можда не заклања у потпуности атријум од временских негода, али му пружа фантастичну игру сенки.

Прилог 2. Изометрија трансформације атријума

Прилог 3. Квантитет мобилијара и његове варијације

4.3 Социолошки и психолошки аспекти

У овом пројекту је акценован колорит баш зато што боје могу да се одразе на људску психу, јер су повезане са психолошким надражајима. Различите боје покрећу различита осећања, као на пример црвена узбуђење, а плава сигурност. Жута боја приказује оптимизам, зелена здравље, а розе смиреност. Са LEGO коцкицама овде може да се експериментише уклапањем боја контруисањем различитих микропростора. Зонирањем могу да се створе различити амбијенти, потпуно неформални или пак у целости једнобојни, а тако ће и социјализација људи тећи другачије.

Прилог 4. Изглед трансформације атријума

Боје највише привлаче децу, а ако деца уживају у простору онда је исти свеопште прихватљив и квалитетан за одрасле такође. Битно је водити децу у музеје јер они представљају неформално едукацијско окружење. Њихов боравак у културним установама мора бити слободан и испуњен активностима, као на

пример креативним радионицама. Оне би се могле организовати баш у простору испуњеном скалираним LEGO коцкама. Током играња, деца најлакше памте и имају већу мотивацију за учење.

5. ЗАКЉУЧАК

Да би се решио проблем отворених празних простора, мора се истражити сваки аспект и на основу њих интервенисати. Уз данашњу урбанизацију, не обраћа се пажња на мале амбијенте унутар заједнице. Заједно са временом, развијају се и музеји као културни храмови и почињу да их обележавају нове карактеристике, елементи и функције.

Атријум Музеја Војводине је инспиративна, мада монотона локација, у којој је постављен концепт пројекта LEGO коцке. Овакво унапређење ће утицати на освежење локације, пружајући јој додатну „просторију“ у којој се организују изложбе, предавања, пројекције филмова, презентације или радионице. Простор је сада потпуно трансформабилан због модуларног мобилијара, прилагођавајући се потребама гових корисника, док обојена надстрешница доприноси атмосфери због шарене игре сенки. Унутар једне битне установе је колоритна оаза, која има потенцијал да постане локација сусрета и дешавања. Самим тим, подиже се и популарност Музеја Војводине, модернизујући се, те враћа изгубљене вредности друштва. Музеј тако на прво место ставља његове кориснике и постаје катализатор места.

6. ЛИТЕРАТУРА

[1] Lerner, J. (2014). *Urban Acupuncture* (Илустровано изд.). Washington, D.C., Sjedinjene Američke Države: Island Press.

- [2] Hung, W. (2003). Architectural aspects of atrium. *International Journal on Engineering Performance-Based Fire Codes*, V(4), 131-137.
- [3] Dragosavljević-Savin, L. (202, Novembar 12). *Neodoljiva novosadska arhitektura*. Preuzeto sa Visit NS: <https://visitns.rs/2020/11/12/neodoljiva-novosadska-arhitektura/>
- [4] Dabbs, K. (2015, Jun 11). *Insta-Architecture: How Social Media Will Build Buildings*. Preuzeto sa GenslerOn: <http://www.gensleron.com/fifty-on/2015/11/6/insta-architecture-how-social-media-will-build-buildings.html>
- [5] Dragosavljević-Savin, L. (202, Novembar 12). *Neodoljiva novosadska arhitektura*. Preuzeto sa Visit NS: <https://visitns.rs/2020/11/12/neodoljiva-novosadska-arhitektura/>
- [6] Gavrilović, L. (2006). Muzeologija u vakuumu. *Etnoantropološki problemi*, 45-58. Preuzeto sa http://www.anthroserbia.org/Content/PDF/Articles/gavrilovic_muzeologija_u_vakuumu.pdf
- [7] Gehl, J. (2013). *Gradovi za ljude* (Илустровано изданје изд.). Washington, D.C., Sjedinjene Američke države: Island Press.

Кратка биографија:

Петра Јовановић рођена је у Зајечару, 1997. године. Мастер рад на Факултету техничких наука из области архитектуре и урбанизма одбранила је 2021. године.